

III. ÚS 252/04

Ústavní soud připomíná a opakuje, že tenor nálezu sp. zn. II. ÚS 405/02 byl založen na respektování ústavního principu rovnosti, tj. vyloučení neodůvodněné nerovnosti, v daném případě mezi občany České republiky. V případě, v němž speciální inkorporační norma, obsažená v § 61 zák. č. 155/1995 Sb., zakládá přednost mezinárodní smlouvy před vnitrostátním právem, kdy je aplikace práva tudíž ovládána výkladovým pravidlem *lex specialis derogat legi generali*, jelikož Ústavní soud není nadán pravomocí posuzovat ústavnost ratifikovaných mezinárodních smluv, musí uvedený výkladový princip o přednosti speciální před obecnou úpravou ustoupit principu ústavnímu, dopadajícímu na aplikaci a interpretaci relevantního jednoduchého práva, a to principu jeho ústavně konformní interpretace a aplikace. V posuzované věci tímto ústavním principem je základní právo plynoucí z ústavního principu rovnosti občanů a vyloučení jejich neodůvodněného odlišování v právech.

Pokud Nejvyšší správní soud ústavněprávní výklad vyložený v nálezu Ústavního soudu nerefletoval, porušil tím, vycházející ze smyslu a účelu efektivního a smysluplného koncentrovaného (specializovaného) ústavního soudnictví, majícího nezanedbatelnou funkci při sjednocování judikatury v oblasti ústavně zaručených kautel (samotný Ústavní soud může překonat vlastní právní názor vyslovený v nálezu pouze procedurou realizovanou v důsledku postupu ve smyslu § 23 zák. č. 182/1993 Sb.), maximu plynoucí z čl. 89 odst. 2 Ústavy, dle níž vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu jsou závazná pro všechny orgány a osoby. Nerespektování právního názoru Ústavního soudu vyjádřeného v nálezu ze strany orgánu veřejné moci nadto zakládá porušení principu rovnosti, jakož i dotčení v právní jistotě občanů (sp. zn. II. ÚS 76/95, I. ÚS 70/96, III. ÚS 127/96, III. ÚS 187/98, III. ÚS 206/98, III. ÚS 648/2000 a další). Uvedená výtku je relevantní i pro pozici vedlejšího účastníka. Z čl. 89 odst. 2 Ústavy plyne rovněž maxima zákazu svévolné interpretace nálezů Ústavního soudu. Tato maxima plně dopadá na právní názor České správy sociálního zabezpečení, obsažený v jejím vyjádření k předmětné věci a týkající se relevance a právního obsahu nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 405/02.

Ústavní soud rozhodl 25. ledna 2005 v senátě ve věci ústavní stížnosti A. W., zastoupené JUDr. P. Z., advokátem, proti rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19. února 2004 č. j. 3 Ads 2/2003-60, o zamítnutí kasační stížnosti ve věci žádosti o přiznání "vyrovnávacího přídatku" v rámci sociálního zabezpečení, takto:

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. února 2004 č. j. 3 Ads 2/2003-60 se zrušuje.

Odůvodnění

I.

Včas podanou, jakož i z pohledu ostatních zákonných náležitostí formálně bezvadnou ústavní stížností se stěžovatelka domáhala zrušení rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19. února 2004 č. j. 3 Ads 2/2003-60.

Z obsahu spisu označeného obecného soudu sp. zn. 3 Ads 2/2003, jež si Ústavní soud vyžádal, jakož i z ústavní stížnosti bylo zjištěno pro posouzení relevance návrhu následující:

V záhlaví uvedeným rozsudkem Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost stěžovatelky, směřující proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. listopadu 2001 č. j. 2 Cao 140/2001-38, který k jejímu odvolání potvrdil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. dubna 2001 č. j. 38 Ca 97/2000-24, jímž bylo k opravnému prostředku stěžovatelky potvrzeno rozhodnutí

České správy sociálního zabezpečení ze dne 10. dubna 2000 č. 435 729 154. Tímto rozhodnutím došlo k zamítnutí žádosti stěžovatelky o přiznání "vyrovňovacího přídatku", požadovaného jako rozdíl mezi starobním důchodem náležejícím jí dle jejího tvrzení podle českých předpisů, tj. státu, ve kterém trvale žije a jehož má státní občanství, a starobním důchodem vypláceným slovenskou Sociální pojišťovnou podle Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení (publikované pod č. 228/1993 Sb., dále i jen "Smlouva").

Dle odůvodnění rozsudku Nejvyššího správního soudu nebylo lze kasační stížnosti vyhovět s poukazem na čl. 20 Smlouvy, když tento stanoví, že doby zabezpečení získané přede dnem rozdělení České a Slovenské Federativní republiky se považují za doby zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území měl zaměstnavatel občana sídlo ke dni rozdělení České a Slovenské Federativní republiky nebo naposledy před tímto dnem. Vycházeje z takto, ve spojení s čl. 11 odst. 1, 2 Smlouvy, konstruované právní úpravy, účastník řízení konstatoval, že v daném případě skutečnost, že stát (Česká republika) uzavřel s jiným státem dohodu o sociálním pojištění, není stěžovatelce na újmu v jejích důchodových nárocích a nekrátí jí v jejích zákonných právech podle českých předpisů. Uvedl, že stěžovatelka tak získala ve smyslu čl. 20 Smlouvy dobu zabezpečení v celém rozsahu ve Slovenské republice a nárok na důchod jí tedy vznikl ve Slovenské republice, a to s přihlédnutím k dobám zabezpečení získaným na jejím území. Pokud tedy stěžovatelka požadovala "vyrovňovací příspěvek", tento jí nebylo možno podle Nejvyššího správního soudu přiznat, neboť jeho poskytování nemá oporu v zákoně nebo mezinárodní smlouvě. Současně Nejvyšší správní soud v návaznosti na uvedené takto nezohlednil námitku stěžovatelky, dle níž doby zabezpečení získala na území společného státu, resp. nejprve unitární a posléze federativní republiky.

V ústavní stížnosti stěžovatelka zdůrazňuje, že byla důchodově zabezpečena v letech 1957-1992 podle zákonů spadajících do kompetence Československé republiky (od roku 1960 ČSSR, poté ČSFR) nikoliv na základě národních zákonů České nebo Slovenské republiky, když v této získala jen 5 roků pojištění. Namítá, že neplatila dávky do žádného slovenského fondu důchodového pojištění na své budoucí "slovenské zabezpečení", nýbrž do rozpočtu unitárního a následně federativního státu. Nebýt Smlouvy, vznikl by stěžovatelce nárok na starobní důchod ve smyslu českých právních předpisů ke dni 29. července 1999, kdy dosáhla stanoveného důchodového věku (zák. č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění). Takto je jí Smlouva na újmu ve vztahu k důchodovým nárokům a krátí jí v jejích zákonných právech dle českých předpisů. Kritérium zvolené v jejím čl. 20 považuje za absurdní.

Stěžovatelka souhlasí s tím, že "vyrovňovací přídatek" není žádnou zvláštní dávkou důchodového zabezpečení. Jeho přiznání ovšem dle jejího názoru vyplývá z důsledného provedení zásady nepoškodit občana uzavřením sociální smlouvy. Má za to, že jí musí být zajištěna alespoň taková výše důchodu, která by jí náležela, nebýt Smlouvy, dle předpisů státu, kde má od roku 1997 trvalý pobyt, neboť v České republice splnila všechny podmínky pro nárok na vyšší důchod, než je jí přiznáván Slovenskou republikou.

Své podrobně rozvedené námitky stěžovatelka uzavřela konstatováním, že Nejvyšší správní soud jí tak upřel vnitrostátními předpisy zaručené právo na zabezpečení ve stáří, které musí být podle zákona o důchodovém pojištění přiměřené jen získaným dobám zaměstnání (pojištění) a skutečně dosaženým příjmům, přičemž k jeho snížení nemůže dojít z toho důvodu, že Česká republika uzavřela s jiným státem sociální smlouvu. Má zato, že zmíněným postupem došlo k porušení zásady právní jistoty a rovněž k její diskriminaci a nerovnému zacházení ve srovnání s ostatními občany, neboť byla prokazatelně zaměstnána v bývalém Československu a podle jeho zákonů, pročež oprávněně očekávala, že nároky z této skutečnosti vyplývající pro budoucí zabezpečení ve stáří jí zaručí stát, ve kterém trvale žije a který je nástupce "Československa". Obsahově tak namítla dotčení ústavních kautel plynoucích z čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR (dále jen "Ústava") a čl. 1, čl. 3 odst. 1 a čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina"). Na podporu své

argumentace odkázala rovněž na závěry vyložené v nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 405/02.

Na základě výzvy Ústavního soudu podle § 42 odst. 4 a § 76 odst. 1 zák. č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, podal dne 8. června 2004 Nejvyšší správní soud v Brně k předmětné ústavní stížnosti vyjádření, v němž předsedkyně senátu zrekapitulovala závěry uvedené v napadeném rozhodnutí, jež považuje za spravedlivé. Poukaz na náleze Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 405/02 předsedkyně senátu ve svém vyjádření přitom jakkoliv nereflektovala. Je přesvědčena o tom, že Nejvyšším správním soudem vydané rozhodnutí není v rozporu se základními principy právního státu a navrhuje, aby Ústavní soud ústavní stížnost zamítl.

Na základě výzvy Ústavního soudu podle § 42 odst. 4 a § 76 odst. 2 zák. č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dne 7. ledna 2005 podala k předmětné ústavní stížnosti vyjádření i Česká správa sociálního zabezpečení. Uvádí v něm, že předmětná Smlouva je smlouvou podle čl. 10 Ústavy, přičemž vstupem České republiky do Evropské unie se vzájemné vztahy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou řídí základním předpisem o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, kterým je Nařízení Rady (EHS) 1408/71, přičemž čl. 20 Smlouvy byl zapracován do Přílohy III uvedeného Nařízení a je součástí Smlouvy o přístupu k Evropským společenstvím. Vedlejší účastník dále konstatuje, že Nařízení má přednost nejen před národními zákony, ale i před mezinárodními smlouvami (čl. 6) s výhradou těch jejich ustanovení, která jsou výslovně zmíněna v Příloze III Nařízení (EHS) 1408/71. Odkazuje dále na neoznačené rozhodnutí Evropského soudního dvora, dle kterého ustanovení smluv dle uvedené Přílohy se použijí přednostně před ustanoveními předmětného Nařízení, z čehož dovozuje, že čl. 20 Smlouvy je proto nutné při rozhodování o důchodu v případech, na které dopadá, aplikovat. Obsahuje-li čl. 50 Nařízení institut dorovnání, dle právního názoru obsaženého ve vyjádření České správy sociálního zabezpečení na posuzovaný případ ale nedopadá: "Podle Evropského soudního dvora je potřeba tento článek interpretovat tak, že celková výše důchodů pobíraná osobou ve státě bydliště nesmí být nižší než minimální výše důchodu stanovená těmito právními předpisy", přičemž "porovnávat však součet českého a slovenského důchodu vypláceného osobám s bydlištěm v České republice s teoretickou částkou, která by náležela, pokud by všechny doby pojištění byly hodnoceny podle českých právních předpisů, by bylo v rozporu se závěry Evropského soudního dvora."

Z pohledu ústavněprávního vedlejší účastník pak odkazuje na ustanovení čl. 41 ve spojení s čl. 30 odst. 1 Listiny a konstatuje, že náleze Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 405/02 "se týká řešení konkrétní důchodové záležitosti a neobsahuje ucelený právní názor, jak postupovat při aplikaci Smlouvy v ostatních případech".

Na základě uvedených důvodů vedlejší účastník vyslovuje ve svém vyjádření přesvědčení, že Nejvyšší správní soud při svém rozhodování v předmětné věci nepochybil.

Dle ustanovení § 44 odst. 2 zák. č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, může Ústavní soud se souhlasem účastníků od ústního jednání upustit, nelze-li od něj očekávat další objasnění věci. Oba účastníci, tj. stěžovatel v podání ze dne 20. prosince 2004 a účastník řízení v přípise ze dne 23. prosince 2004 souhlasili s upuštěním od ústního jednání. Vedlejší účastník pak navzdory výslovné výzvě Ústavního soudu (spis sp. zn. III. ÚS 252/04, č. 1. 12) se k upuštění od ústního jednání nevyjádřil (§ 63 zák. č. 182/1993 Sb. ve spojení s § 101 odst. 4 o. s. ř.). Vzhledem k výslovným, jakož i presumovanému souhlasu s upuštěním od ústního jednání, jakož i vzhledem k tomu, že Ústavní soud má zato, že od jednání nelze očekávat další objasnění věci, bylo od ústního jednání v předmětné věci upuštěno.

II.

Ústavní soud není vrcholem soustavy obecných soudů a není v zásadě oprávněn zasahovat bez

dalšího do rozhodování těchto soudů, jakož ani provádět výklad právních předpisů, jenž je zpravidla plně a především primárně v jejich výlučné pravomoci. Tato maxima je prolomena pouze tehdy, pokud by na úkor stěžovatele, a to případně i extrémní interpretací nekonformní s právním řádem jako významovým celkem, takto nesouladnou s kautelami plynoucími z hlavy páté Listiny, vykročily z mezí daných rámcem ústavně zaručených základních lidských práv [čl. 83, čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy].

Ústavní soud totiž není primárně povolán k výkladu právních předpisů v oblasti veřejné správy, nýbrž ex constitutione k ochraně práv a svobod zaručených ústavním pořádkem. Pokud se týče výkladu jednoduchého práva, naproti tomu právě Nejvyšší správní soud je tím orgánem, jemuž přísluší sjednocovat judikaturu správních soudů, k čemuž slouží i mechanismus předvídaný v § 12 s. ř. s. (resp. § 17 a násl. s. ř. s.). Při výkonu této pravomoci je přirozeně i tento orgán veřejné moci povinen interpretovat jednotlivá ustanovení jednoduchého práva v první řadě vždy z pohledu účelu a smyslu ochrany ústavně garantovaných základních práv a svobod (srov. sp. zn. III. ÚS 139/98, III. ÚS 257/98, I. ÚS 315/99, II. ÚS 369/01, II. ÚS 523/02, III. ÚS 26/03 a další). Vyjádřeno jinými slovy, není tak nikterak vyvázán z imperativu plynoucího z čl. 4 Ústavy, když ochrana ústavnosti v demokratickém právním státě není a nemůže být pouze úkolem Ústavního soudu, nýbrž musí být úkolem celé justice. V možnostech ústavního soudnictví je v této souvislosti klást akcenty na nejdůležitější otázky, případně korigovat nejextrémnější excesy.

Z pohledu na předmětnou věc aplikovaného jednoduchého práva, relevantního pro její ústavněprávní posouzení, bylo třeba zabývat se otázkou, zda Nejvyšší správní soud tím, že se ztotožnil s aplikací čl. 11 odst. 1, odst. 2 ve spojení s čl. 20 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení na daný případ, zasáhl do ústavním pořádkem chráněných práv stěžovatelky či nikoliv. Ústavní soud konstatuje, že k tomuto neoprávněnému zásahu do základních práv stěžovatelky došlo, na kterémžto závěru ničeho nemění ani důsledky plynoucí pro obecné soudy z čl. 95 odst. 1 Ústavy.

Již v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 31/94 Ústavní soud deklaroval akceptaci mezinárodně uznávané zásady, že ratifikací mezinárodních smluv nejsou dotčena výhodnější práva, ochrana a podmínky, poskytované a zaručené vnitrostátním zákonodárstvím.

Ústavní soud dále, v rámci na danou problematiku obecně uplatnitelných nosných rozhodovacích důvodů, konstatoval v nálezu sp. zn. II. ÚS 405/02 (publikovaném in: Ústavní soud České republiky: Sběrka nálezů a usnesení - svazek 30, Vydání 1., Praha, C. H. Beck 2003) následující: "Česká republika a Slovenská republika vznikly k 1. 1. 1993 rozdělením společného československého státu. Tento společný stát charakterizoval jednotný systém důchodového pojištění, a tak z hlediska tehdejšího práva bylo právně irelevantní, ve které části československého státu občan byl zaměstnán, resp. kde měl sídlo jeho zaměstnavatel. Ústavním zákonem ČNR č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky (čl. 1), se provádí recepce právního řádu ČSFR do práva českého, a to tak, že ústavní zákony, zákony a ostatní právní předpisy ČSFR platné v den zániku ČSFR na území ČR zůstávají nadále v platnosti. Česká republika tedy v ústavní rovině akceptovala princip kontinuity právního řádu. Uvedený ústavní zákon ČNR je součástí ústavního pořádku ČR ve smyslu čl. 112 odst. 1 Ústavy. Na dobu zaměstnání pro zaměstnavatele se sídlem ve slovenské části československého státu proto nelze nahlížet jako na „zaměstnání v cizině“. Takové rozlišování mezi občany České republiky, jež je založeno na fikci, podle níž bylo zaměstnání ve Slovenské republice tehdejšího společného československého státu (resp. sídlo zaměstnavatele) "zaměstnáním v cizině", považuje Ústavní soud ve světle výše uvedeného za diskriminující, neboť není podloženo "objektivními" a "rozumnými" důvody."

Současně Ústavní soud v předmětném nálezu poukázal rovněž na to, že "dvoustranná smlouva o

sociálním zabezpečení se SR zasahuje do právních vztahů, které vznikly a trvaly v době dřívějšího společného státu a v době platnosti československého práva, které bylo následně recipováno do práva českého." Zdůraznil, že "mezinárodní závazky ČR vůči SR, které směřují svými účinky i do minulosti a do právních poměrů jejich občanů, které vznikly a vyvíjely se uvnitř Československa a československého právního řádu, musí respektovat určité ústavní meze."

V dané souvislosti s ohledem na tehdy projednávaný případ akcentoval skutečnost, že "stěžovatel splnil podmínku minimálního počtu let pojištění požadovanou § 31 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. ještě v době existence společného československého státu", přičemž dodal, že "aplikace mezinárodní smlouvy na základě § 61 téhož zákona nemůže vést k tomu, že mu je zpětně splnění této podmínky upíráno. Odporuje to principu právní jistoty a předvídatelnosti práva, který tvoří samotný základ konceptu právního státu."

Závěry výše vyložené, aniž by Ústavní soud co do merita věci jakkoli předjímal, zda stěžovatelka splnila všechny požadavky na přiznání starobního důchodu dle českých právních předpisů, potom obdobně dopadají v plném rozsahu i na nyní projednávaný případ.

Ústavní soud toliko připomíná a opakuje, že tenor nálezu sp. zn. II. ÚS 405/02 byl založen na respektování ústavního principu rovnosti, tj. vyloučení neodůvodněné nerovnosti, v daném případě mezi občany České republiky. V případě, v němž speciální inkorporační norma, obsažená v § 61 zák. č. 155/1995 Sb., zakládá přednost mezinárodní smlouvy před vnitrostátním právem, kdy je aplikace práva tudíž ovládána výkladovým pravidlem *lex specialis derogat legi generali*, jelikož Ústavní soud není nadán pravomocí posuzovat ústavnost ratifikovaných mezinárodních smluv, musí uvedený výkladový princip o přednosti speciální před obecnou úpravou ustoupit principu ústavnímu, dopadajícímu na aplikaci a interpretaci relevantního jednoduchého práva, a to principu jeho ústavně konformní interpretace a aplikace. V posuzované věci tímto ústavním principem je základní právo plynoucí z ústavního principu rovnosti občanů a vyloučení jejich neodůvodněného odlišování v právech.

Pokud Nejvyšší správní soud ústavněprávní výklad vyložený v nálezu Ústavního soudu nereflektoval, porušil tím, vycházející ze smyslu a účelu efektivního a smysluplného koncentrovaného (specializovaného) ústavního soudnictví, majícího nezanedbatelnou funkci při sjednocování judikatury v oblasti ústavně zaručených kautel (samotný Ústavní soud může překonat vlastní právní názor vyslovený v nálezu pouze procedurou realizovanou v důsledku postupu ve smyslu § 23 zák. č. 182/1993 Sb.), maximu plynoucí z čl. 89 odst. 2 Ústavy, dle níž vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu jsou závazná pro všechny orgány a osoby. Nerespektování právního názoru Ústavního soudu vyjádřeného v nálezu ze strany orgánu veřejné moci nadto zakládá porušení principu rovnosti, jakož i dotčení v právní jistotě občanů (sp. zn. II. ÚS 76/95, I. ÚS 70/96, III. ÚS 127/96, III. ÚS 187/98, III. ÚS 206/98, III. ÚS 648/2000 a další). Uvedená výtka je relevantní i pro pozici vedlejšího účastníka. Z čl. 89 odst. 2 Ústavy plyne rovněž maxima zákazu svévolné interpretace nálezů Ústavního soudu. Tato maxima plně dopadá na právní názor České správy sociálního zabezpečení, obsažený v jejím vyjádření k předmětné věci a týkající se relevance a právního obsahu nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 405/02.

V obecné rovině ve vztahu k závaznosti soudní judikatury lze konstatovat, že již učiněný výklad by měl být, nedojde-li k následnému shledání dostatečných relevantních důvodů podložených racionálními a přesvědčivějšími argumenty, ve svém souhrnu více konformnějšími s právním řádem jako významovým celkem a svědčícími tak pro změnu judikatury, východiskem pro rozhodování následujících případů stejného druhu, a to z pohledu postulátů právní jistoty, předvídatelnosti práva, ochrany oprávněné důvěry v právo (oprávněného legitimního očekávání) a principu formální spravedlnosti (rovnosti).

Ke znakům právního státu totiž neoddělitelně patří princip právní jistoty a z něj plynoucí princip ochrany oprávněné důvěry v právo, který jako stěžejní znak a předpoklad právního státu v sobě implikuje především efektivní ochranu práv všech právních subjektů ve stejných případech shodným způsobem a předvídatelnost postupu státu a jeho orgánů. Z postulátu oprávněné důvěry v daný právní řád a totožný postup orgánů veřejné moci ve skutkově a právně identických kauzách, kdy subjekty práv oprávněně očekávají, že v této důvěře nebudou zklamány, nevyplývá sice kategorická neměnnost výkladu či aplikace práva, nýbrž ten požadavek, aby tato změna byla s ohledem na konkrétní okolnosti, jako je kupř. objektivní vývoj společenských podmínek dotýkající se daných skutkových situací (sp. zn. IV. ÚS 200/96), předvídatelná nebo případně nepředvídatelná změna výkladu v době jejího uskutečnění byla transparentně odůvodněna a opírala se o akceptovatelné racionální a objektivní důvody, které přirozeně reagují i na právní vývoje předtím v rozhodovací praxi stran té které právní otázky uplatňované (sp. zn. III. ÚS 470/97). Pouze takto transparentně vyložené myšlenkové operace, odůvodňující divergentní postup nezávislého soudu, resp. soudce, vylučují, v rámci lidsky dostupných možností, libovůli při aplikaci práva.

V ústavní stížnosti napadeném rozsudku Nejvyššího správního soudu však jakákoliv ústavněprávní argumentace, natož přesvědčivě přinejmenším konkurující obecně platným tezím vyloženým v nálezu sp. zn. II. ÚS 405/02, zcela chybí. V této souvislosti Ústavní soud dodává, že nepřehlédl ani právní názor vyložený v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 6. listopadu 2003 č. j. 2 Ads 15/2003-39 (publikovaném pod poř. č. 230 ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. 6/2004). V daném rozhodnutí došlo k "odlišení" z důvodu, dle něhož se v nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 405/02 skutkově jednalo o "nárok na předčasný starobní důchod, který slovenské právo nezná". Na okraj je třeba konstatovat, že ani v tomto rozsudku Nejvyšší správní soud ratio decidendi, tj. vyložené a aplikované nosné právní pravidlo (rozhodovací důvod), o němž se výrok předmětného nálezu opíral, co do jeho základu nerespektoval.

Argumentuje-li vedlejší účastník ve svém vyjádření odkazem na Nařízení Rady (EHS) 1408/71, nelze než takovýto odkaz označit za nepřipadný a nepřiléhavý. Dle čl. 7 odst. 2 písm. c) uvedeného Nařízení, ve znění změn a doplnění, "toto Nařízení nemá vliv na povinnosti vyplývající z ustanovení úmluv o sociálním zabezpečení uvedené v příloze II" (nikoli příloze III, jež koresponduje již změněné dikci). Z uvedeného ustanovení plyne, že na problematiku posouzení nároků občanů České republiky plynoucích ze sociálního zabezpečení, jejichž zaměstnavatel měl před 31. prosincem 1992 sídlo na území Slovenské republiky, jako součásti České a Slovenské Federativní republiky, relevantní evropské právo nedopadá. Uvedený závěr bez dalšího plyne i z ustanovení čl. 2 předmětného Nařízení, vymezujícího okruh osob, kterých se Nařízení týká.

Konečně toliko jako obiter dictum ve vztahu k případu stěžovatelky považuje Ústavní soud za vhodné uvést, že pokud občan splňuje všechny zákonné podmínky pro vznik nároku na důchod i bez existence Smlouvy a tento nárok by byl vyšší než nárok podle Smlouvy, je věcí nositele českého důchodového pojištění, aby zabezpečil pobírání důchodové dávky v takové výši, která odpovídá vyššímu nároku podle vnitrostátních předpisů a rozhodl o dorovnání výše důchodu pobíraného od druhé smluvní strany do zákonného nároku podle českých právních předpisů, přičemž bude tudíž respektovat částku důchodu pobíraného v souladu se Smlouvou od druhé smluvní strany tak, aby nedošlo k duplicitnímu pobírání dvou důchodů stejného typu, přiznaných ze stejného důvodu od dvou různých nositelů pojištění (shodně již rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 5. září 1997 sp. zn. 3 Cao 12/96, publikovaný in: Právo a zaměstnání č. 7-8/1998, Příloha, str. III-VI). Tento postup odpovídá obecně chápané spravedlnosti tak, jak vyplývá z materiálního pojetí právního státu.

Ústavní soud v rovině obecné v kontextu rozhodované věci upozorňuje dále na dvě okolnosti.

Je úkolem příslušných státních orgánů - Ministerstva vnitra - při posuzování žádosti o udělení

státního občanství České republiky zjišťovat její případnou majetkovou motivaci, přičemž "udělení státního občanství na žádost občana cizího státu je výrazem neomezené státní suverenity; děje se ve sféře absolutního volného uvážení" (usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 12. 1997 sp. zn. 6 A 77/99).

Umožňuje-li zákon č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů, uplatnění nároků z něj plynoucích bez ohledu na státní občanství, tj. ve vazbě na trvalý pobyt, z pohledu ochrany ústavněprávní Ústavní soud považuje za neodůvodněnou nerovnost toliko ve vazbě na odlišování státních občanů České republiky v jejich nárocích plynoucích ze sociálního zabezpečení, nikoli ale ve vazbě na další kategorie fyzických osob.

Pro výše uvedené, tj. s ohledem na porušení čl. 1 odst. 1, čl. 89 odst. 2 Ústavy a čl. 1 a čl. 3 odst. 1 ve spojení s čl. 30 odst. 1, jakož i čl. 36 odst. 1 Listiny, Ústavní soud rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. února 2004 č. j. 3 Ads 2/2003-60 zrušil [§ 82 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) zák. č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů].

Poučení: Proti tomuto nálezu se nelze odvolat.

V Brně dne 25. ledna 2005